

Vrienden DER Natuur

"Vrienden der Natuur" is de digitale nieuwsbrief van kring Venlo van het Koninklijk Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

Voorjaar 2018

INHOUD	2
Voorwoord	3
Programma Vrienden der Natuur	4
Natuur en culturreis Israël-Palestina	5
Insecten houden van bloemen	8
Natuurpark Maas-Swalm-Nette	9
Voorjaarsexcursie Leudal	11
Vogelexcursie de Banen-Schoorkuilen	13
Swolgenderbroek	15
Loflied op de bever	17
Waterschap laat natuurbeken niet met rust	21
Joamerdal, een bijzonder natuurgebied in Venlo	23
Programma Faunagroep	28

Redactie

Jos Hoogveld
Hertog Reinoudsingel 129, 5913 XC Venlo
077-3518131/06-36145422
jos.hoogveld@gmail.com

Medewerkers:

Huub Crommentuyn
Frans Dorssers
Peter Eenshuistra
Pieter Elbers
Jos Hoogveld
Sjaak Gubbels
Ger Michels
Piet Mölling

Leden Stuurgroep :

Jos Hoogveld, voorzitter
Bert Roelofs, secretaris
Leden : Peter Eenshuistra, Piet Mölling, Sjaak Gubbels, Frans Dorssers

Studiegroepen kring Venlo :

Natuur en Landschap

Piet Mölling, Stalbergweg 249, 5913 BN Venlo
077-3547179; p.molling@hetnet.nl

Florastudiegroep

Peter Eenshuistra, Henri Uyttenbroeckstraat 24,
5913 WE Venlo
077-3510676; pjeensh@plex.nl

Faunagroep

Pieter Elbers, Hertog Reinoudsingel 116,
5913XG Venlo
077-3518037/06-48453921
pieterelbers@hotmail.com

Baarman vrouwtje bij Heerenven (foto Huub Crommentuyn)

Voorwoord: Er is een tijd van komen en een tijd van gaan

Daar kun je van alles mee aanduiden. Het oude jaar is voorbij, een nieuw is begonnen. Een nieuwe lente breekt aan met vernieuwd leven. Altijd weer spannend en hoopgevend. Sneeuwkllokjes, winteraconieten, lenteklokjes. Made-liefjes houden het de hele winter vol.

Onder de vogels is dit vooral niet minder heftig met vogeltrek en standvogels die al vroeg weer beginnen met zingen. De eerste heggemus, de eerste zingende merel.

Minder regelmatig zijn de invasies van bepaalde soorten. Deze winter zaten er weer eens grote groepen sijzen in de broekbossen zoals het Koelbroek. Nog bijzonderder waren de invasies van grote barmsijs, grote kruisbek en baardmannelje. De baardmanneljes kondigden hun uitval uit de Oostvaardersplassen al begin oktober aan toen wij daar waren met de faunagroep. We zagen er toen veel en ze waren erg onrustig. Het zou leuk zijn als er zich, al dan niet tijdelijk, vestigen in onze omgeving.

Een voorspoedig en natuurrijk 2018, Jos Hoogveld

Baardman in Oostvaardersplassen

Konik neemt een bad.

Programma Kring Venlo februari – mei 2018

Donderdag 18 januari 2018: Fotopresentatie Natuur en Cultuurreis naar Israël-Palestina
Aanvang 19.30u in het infocentrum Groote Heide
Presentatie : Jos Hoogveld

Donderdag 22 februari 2018: Fotopresentatie “Insecten houden van bloemen”
Aanvang 20.00u in het huis van de wijk Glazenap, op de heide in Tegelen (Spechtstraat)
Presentatie : Ine Kerstens
Organisatie: IVN Steilrand en Baarlo-Maasbree.

Donderdag 15 maart 2018: Presentatie Natuurpark Maas-Swalm-Nette
Aanvang 19.30u in het infocentrum Groote Heide
Presentatie : Olaf op den Kamp

Zondag 15 april: excursie Leudal door Jos.
Aanvang: 9.30 u parkeerplaats St Elisabethshof.
Leiding: Jos Hoogveld

Zondag 13 mei: excursie de Banen/Schoorkuilen
Aanvang: 9.00 u parkeerplaats De Kwegt
Leiding: Jos Hoogveld

Zondag 17 juni: excursie Swolgenerbroek
Aanvang: 9.00 u parkeerplaats Roekenbosch Blitterswijk
Leiding: Jos Hoogveld

De bladkoning had dit jaar ook een invasie. Hans Custers ving er enkele in de Romeinenweerd (foto Jos Hoogveld)

Grote kruisbekken bij het Eendenmeer (Bergerheide). Dit jaar is er een invasie van deze soort (foto's Huub Crommentuyn)

Meer natuurstudie/-beleving rond Venlo

Organisatie

Natuurhistorisch Genootschap
IVN Maasduinen
IVN Steilrand
IVN Maasdorpen
IVN Baarlo-Maasbree
Limburgs Landschap

Web-site

NHGL.nl
afdeling.ivn.nl/maasduinen
afdeling.ivn.nl/de-steilrand
afdeling.ivn.nl/de-maasdorpen
afdeling.ivn.nl/baarlo-maasbree
Limburgs-Landschap.nl

Natuur- en culturreis naar Israël/Palestina

In 2017 ging de vogelreis van het "Reisverbond" naar Israël/Palestina. Het verbond was met slechts twee deelnemers vertegenwoordigd: Hans Custers en Jos Hoogveld. Hans was twee weken, ik een maand. Genoeg tijd om veel te zien, zowel van de verscheiden natuur als cultuur van het land.

We begonnen in het zuiden, rond Eilat. Deze badplaats ligt aan de Rode Zee, aan de zuidpunt van Israël. Dat deel van het land bestaat verder uit woestijn (lichte kleur op satellietfoto). In de laagte langs de Jordaanse grens (Arava) liggen nederzettingen die met opgepompt water landbouw bedrijven. Veel dieren worden door de begroeiing van de nederzettingen en de wadi's in de woestijn aangetrokken. Vooral bij het vogelstation aan de noordrand van Eilat was veel te zien door de begroeiing en de plasjes en zoutpannen. Daarnaast zijn er de echte woestijnsoorten. Eilat is ook bekend vanwege de massale trek van vooral grotere vogels. Er kunnen op een dag duizenden tot tienduizenden roofvogels en ooievaars over trekken.

Meer naar het noorden wordt het minder droog. In het noorden van Israël/Palestina zijn zelfs moerassen, beken/riviertjes en watervallen. In de noordelijke Hula vallei (ten noorden van Tiberias) overwinteren veel kraanvogels en op de trek kunnen er grote groepen pelikanen en ooievaars zitten. Ook voor zoogdieren is het de moeite. Vanuit mijn huisje hoorde ik wolven huilen, meermalen lieten zich jakhalzen, gazelles en een keer een mangoeste zien.

Natuurlijk kan in Israël ook het culturele aspect niet ontbreken. Op witte donderdag waren we in Jeruzalem. Er waren veel processies en christelijke diensten in de Heilige Grafkerk. Op loopafstand was in Jeruzalem veel "bijbels" te zien.

Voor vogelopnamen zal ik een beroep doen op Jan Boeren. Hij gaat regelmatig naar Israël en maakt mooie opnamen.

Jos Hoogveld

Onder: Wild zwijn met biggen op Golanhoogte

Hans Custers vogelend bij wadi in Negev

Zicht op Dode Zee vanaf Masada. Op de voorgrond een witkruintapuit

Hulameer met meest noordelijk voorkomen van Papyrus. Op achtergrond de Golanhoogte

Waterval op Golanhoogte

Infobord vogels bij Jordaanpark bij instroom in Meer van Tiberias.

Vale gier (rechts boven) en aasgieren bij Gamla kloof op Golanhoogte

Jesus in Tabgha

Names

- BIBLICAL** Magadan (Mt 15:39) means "The Waters of Good Fortune"
Dalmanutha (Mk 8:10) is "The Region of His Stay" (apostolic expression)
- BYZANTINE** Heptapegon is "The Spring of Seven"
The Greek "Heptapegon" was mutated into the Arabic name
- ARABIC** Et-Tabega or Tabgha
- HEBREW** Ein Sheva is "The Spring of Seven"

First Feeding of the Multitude

Mostly Jews from Galilee

Location: Tabgha
Western Shore

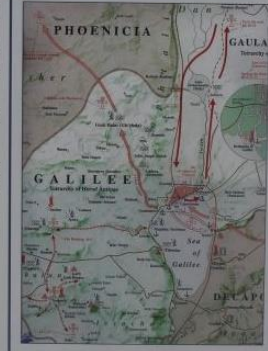
Mt 14:13-21
Mk 6:30-44

Second Feeding of the Multitude

Mostly Gentiles from the Decapolis

Location: Tel Hadar
Eastern Shore

Mt 15:32-29
Mk 8:1-10

Biblical Events that Took Place in Tabgha

- The Calling of the First Apostles (Mk 1:16-20)
- The Sermon on the Mount (Mt 5:1ff)
- Healing of the Leper (Mt 8:1-4)
- The Miracle of the Multiplication
- Jesus' Walk on the Waters (Mk 6:45-52)
- Meeting with Peter and his Companions after the Resurrection (Jh 21:1ff)
- The Last Appearance of Jesus in Galilee (Mt 28:16-20), while Five Hundred Brethren (1Cor 15:6) were present

Links : Fort Nemrod bij berg Hermon-Golanhoogte
Rotskoepel op Templeberg
Olijfborg vanaf Islamitische begraafplaats aan stadsmuur Jeruzalem
Rechts : Infobord bij Tabgha aan meer van Tiberias

Onder : Orthodoxe joden biddend bij Klaagmuur

Donderdag 22 februari 2018: Fotopresentatie “Insecten houden van bloemen”

Aanvang 20.00u in het huis van de wijk Glazenap, op de heide in Tegelen (Spechtstraat)

Presentatie : Ine Kerstens

Organisatie: IVN Steilrand en Baarlo-Maasbree.

Nadere informatie volgt.

Presentatie Natuurpark Maas-Swalm-Nette

Op donderdag 15 maart verzorgt Olaf Op den Kamp een presentatie over het Grenspark Maas-Swalm-Nette. Dit natuurpark strekt zich aan weerszijden van de Duits-Nederlandse grens uit tussen Venlo en Susteren. Het gebied omvat fraaie natuurgebieden als de Grootte Heide, de Krickenbecker Seen, het dal van de Niers, de Süchtelner Höhen, de Maasplassen, de Doort, het IJzerenbos, het dal van de Roer en het Elmpter Schwalmbruch. In de lezing komt een groot aantal van deze gebieden aan bod. In december is bij het Natuurhistorisch Genootschap een boek verschenen over dit gebied. Dit boek "Natuur voor elkaar" is deze avond ook te koop voor € 15,00, leden betalen € 12,00.

Huidige omvang van het Grenspark Maas-Swalm-Nette. Aan de Nederlandse kant is het deze eeuw nogal uitgebreid. Dat heeft de samenhang/eenheid er niet groter op gemaakt.

Natuur voor elkaar

in het Grenspark Maas-Swalm-Nette

Reinier Akkermans
Wilbert Dekker
Olaf Op den Kamp
Math de Ponti
Leo Reyvink
Silke Weich

Excursie voorjaarsflora Leudal

Datum : 15 april; Vertrek : 9.00 uur grote parkeerplaats Leudal bij Elisabethshoeve,

Leiding : Jos Hoogveld

Het Leudal is een bekend natuurgebied bij Neer. We komen er niet zo vaak, maar het heeft veel te bieden. Het is al lang natuurgebied. Thijsse liep er al rond en was enthousiast over het mooie gebied. In het Leudal lopen twee beken die daar nooit rechtgetrokken zijn. Ze zijn diep ingesneden in het dekzandlandschap en stromen vrij hard. Verder is er plaatselijk leem aanwezig. Een aantrekkelijke combinatie voor natuur.

Philip Bossenbroek spreekt PKN excursie toe

Meanderende Roggelsebeek in voorjaar

Op de wat voedselrijkere delen van de dalen komen vroegbloeiende soorten voor (voorjaarsflora) zoals bosanamoontje, lelietje van dalen, dalkruid, grote veldbies, slanke en gulden boterbloem, speenkruid. Op plekken met kwel of zelfs bronnen groeien dotterbloemen en plaatselijk paarbladig goudveil.

Bosanemomen bij Roggelsebeek

Stroomopwaarts langs Roggelsebeek mooi elzenbroek

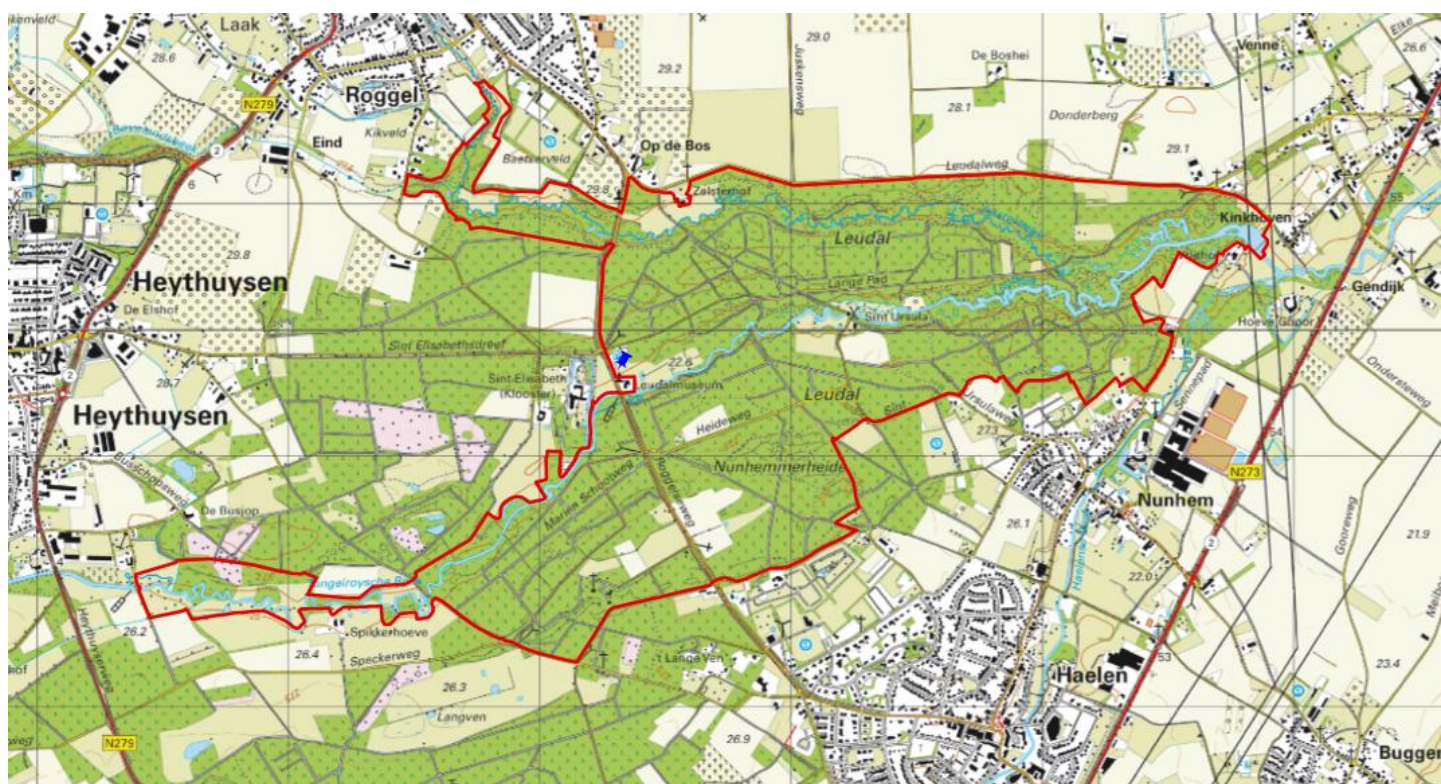
Bij natuurlijke beken horen ook de nodige dieren. Het is een bekend broedgebied voor IJsvogel en Grote gele kwikstaart. Bevers doen het er sinds 2000 goed. In de beken zitten kenmerkende vissen en ongewervelden. Landschappelijk is het een mooi gebied. Behalve de meanderende beken zijn ook de watermolens en ruïnes daarvan mooi. Er is veel geschiedenis te beleven met een klooster, een kloosterboerderij, grafheuvels.

Het westelijk deel van het Leudal is de laatste 20 jaar nogal veranderd. Veel voormalige landbouwgrond is nu van SBB en wordt niet meer bemest. Er zijn vennen en heide hersteld. De Leubeek/Tungelroysebeek, de Roggelse/Zelsterbeek en de Haelensebeek zijn weer meanderend gemaakt. De Tungelroysebeek is bijna helemaal (ruim 30 km) ecologisch heringericht de afgelopen 15 jaren. Benedenstrooms van het Leudal, bij de monding in de Maas kunnen we ook nog gaan kijken. De beek heet hier Neerbeek. Hier is veel spontane bosontwikkeling rond de beek. Via het Maaspanorama (mooi uitzicht vanaf 20 m hoog terras over Maasdal bij Neer kunnen we weer naar Venlo.

Jos Hoogveld

Tungelroysebeek/Leubeek door open deel Leudal
Vispassage in Neerbeek iets voor monding (rechts)

Vogelexcursie Sarsven/de Banen/Schoorkuilen

Zondag 13 mei, Vertrek: 9.00 uur nieuwe parkeerplaats oostkant Schoorkuilen/Kwegt
Leiding: Jos Hoogveld.

Geschiedenis

Sarsven en de Banen zijn reeds lang een bekende twee-eenheid. Het zijn natuurlijke laagten met natte habitats. Oorspronkelijk doorstrommoeras/laagveen, na turfwinning plassen/vennen. Na de ontginning van de omgeving begin vorige eeuw kwamen de plassen in landbouwgebied te liggen. Door watervervuiling (vooral eutrofiëring, maar ook aanvoer gebufferd water uit de Noordervaart) veranderden de overgebleven plassen in voedselrijke wateren. Bovendien werd het waterpeil verlaagd in de omgeving van de gebieden, waardoor ze verdroogden. De Banen verlandde grotendeels tot rietmoeras en wilgenbos. Het Sarsven werd tot enkele jaren geleden als visvijver gebruikt en daarvoor met voedselrijk water voorzien. In de jaren '70 werden Sarsven en de Banen landelijk genoemd als voorbeeld van teloorgang van natuur te midden van landbouwgebied.

Venherstel

Vanaf begin jaren '90 werd gewerkt aan herstel van natuur, waaronder venherstel. De Banen waren landelijk één van de eerste vennen die werden aangepakt. Dit werd begeleid met veel onderzoek, vooral door medewerkers van de Radboud Universiteit Nijmegen. Het venherstel was een groot succes. Veel (vrijwel) verdwenen planten van zwak gebufferd water keerden (vaak massaal) terug, met name Kruipende moerasweegbree, Drijvende waterweegbree en Kleine biesvaren. Om aan wensen van vogelaars in de omgeving tegemoet te komen, is toen een deel van het rietmoeras gespaard. Later is dit in twee stappen alsnog afgegraven. Sinds deze winter is de Banen sterk vergroot en wordt het peil verder opgezet. Het Sarsven is rond 2010 uitgebaggerd. Ten zuidoosten van Sarsven/de Banen liep de laagte vroeger door in de Schoorkuilen. Bij de verbreding/verdieping van het Kanaal Wessem-Nederweert is deze laagte met uitkomend zand opgevuld. Rond 2000 heeft het Limburgs Landschap gedaan gekregen dat deze grond weer werd afgegraven en afgevoerd (grotendeels naar de rondweg Eindhoven). Hierdoor is zeker sinds begin 2017 een grote oppervlakte water ontstaan. Ook hier waardevolle vegetaties van zwak gebufferd water en natte heide.

De Banen waren in de herfst van 2016 drooggelegd om het gebied uit te breiden. Voorjaar 2017 is de grote plas weer vol gelopen.

Vogels

Er zitten natuurlijk vooral water- en moerasvogels. Er broeden regelmatig Geoorde futen, altijd Gewone fuut en Dodaars. Er zat een Blauwe reigerkolonie, maar die moet een andere plek zoeken doordat het wilgenbos ter plaatse weg is. Enkele jaren geleden hebben er Heilige ibissen gebroed. Mogelijk nu andere verrassingen op "reigergebied". Omdat er nu veel weinig begroeide delen zijn, zullen er pioniers als Kleine plevier en Kievit zitten. Een staartje van de voorjaarstrek van steltlopers is mogelijk op 21 mei. Begin mei zitten er vaak Beflijsters. Voor rietvogels zal het nu dunnetjes zijn door het vele graafwerk. Blauwborst, Kleine karekiet en Rietgors zijn zeker te verwachten. Wie weet bijzondere soorten als Roerdomp en Sprinkhaanzanger.

Oever van de Banen enkele jaren geleden. De witachtige bloemetjes op de oever is de massaal bloeiende kruipende moerasweegbree.

Vreemde vogels als Visarend zitten er vooral in de trek. In de Banen zitten veel medicinale bloedzuigers.

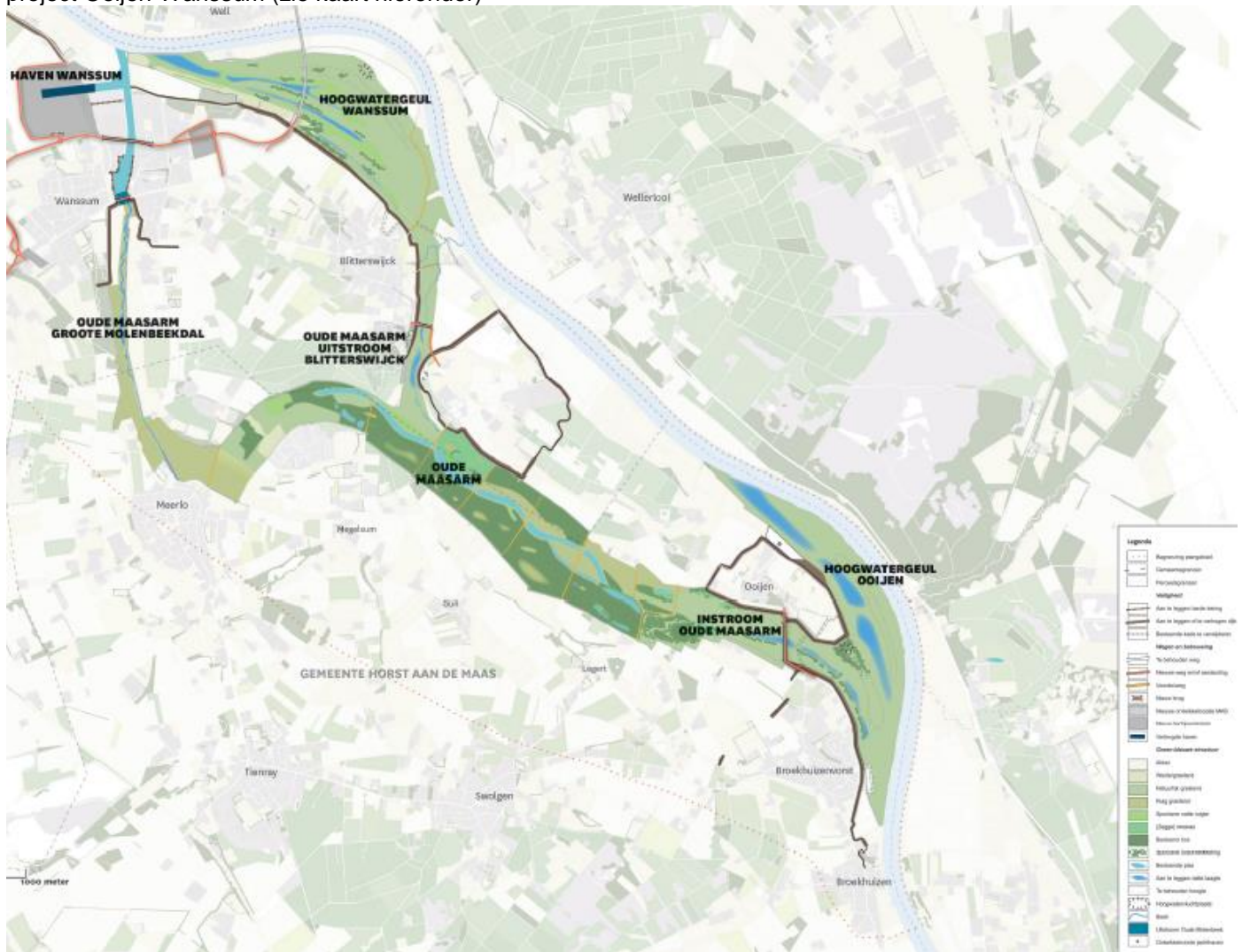
Swolgenderbroek (oude Maasarm Ooijen-Wanssum)

Excursie naar de oude Maasarm Ooyen-Wanssum oftewel Swolgender Broek

Datum :17 juni, aanvangstijd : 9.00 uur parkeerplaats het Roekenbos, Blitterswijk.

Leiding : Jos Hoogveld

Vrijwel iemand zal nog van het Swolgenderbroek hebben gehoord. Het gebied wordt de laatste jaren meestal aangeduid als oude Maasgeul Ooijen-Wanssum. Eerder werd het natuurgebied aangeduid als Sohr-Legerterbos. In een rapport van de provincie werd het een jaar of 15 geleden aangeduid als Swolgenderbroek. Dat vind ik wel een sympathieke naam. Het is een oude Maasgeul bij Swolgen. Bij heel hoge afvoeren van de Maas overstromde de geul, zoals in 1993 en 1995. Bij de aanleg van de dijken in 1996 is de geul binnen gedijkt. Hierdoor is een groot gebied niet meer overstroombaar bij Maashoogwater. Het peil van de Maas stijgt daardoor. Later is dan ook besloten dat dit toch niet zo slim was. Er wordt nu gewerkt aan een groots plan waarbij er weer Maaswater door de geul kan stromen: het project Ooijen-Wanssum (zie kaart hieronder)

Het lage deel was al een vrij nat gebied. Dit was begrensd als deel van de Ecologische Hoofdstructuur. Ook was het aangeduid als verdroogd nat natuurgebied dat hersteld (vernat) moest worden. Het weghalen van de dijken gebeurt om bij hoge afvoeren van de Maas het waterpeil te verlagen. Om bij hoge afvoeren van de Maas een open laagte te houden, is een reeks in elkaar overlopende ondiepe plassen gegraven. Het lage deel is al vrijwel aaneengesloten natuurgebied, in beheer bij Staatsbosbeheer. Het wordt extensief beheerd met begrazing door grote grazers. Populierenbos is grotendeels gekapt. Er heeft zich al een flink rietmoeras ontwikkeld. In combinatie met de ondiepe plassen, natte graslanden, broekbossen en andere moerasvegetaties, is het een voor Noord-Limburg bijzonder gebied. Afgelopen winter is het gebied flink vernat door beverdammen. Het Swolgenderbroek is een gebied dat volop in ontwikkeling is. Waar het uitkomt is daarom nog spannend.

Er zitten de nodige watervogels als krakeend, slobend, dodaars en ijsvogel. Nog bijzonderder zijn moerasvogels als blauwborst, waterral, rietzangers. Sinds deze winter zitten er enkele baardmannetjes. Misschien gaan die er wel broeden. Voor doortrekkers kan het raak met met oa visarend, rode wouw beflijster. Twee jaar geleden zat er ruim een week een groep bijeneters.

Ruigte met Schotse hooglanders

Rietmoeras in Swolgenderbroek

Loflied op de bever

De laatste tijd wordt de bever in een kwaad daglicht gesteld. Dat vind ik niet terecht. Hier wat beelden waar ik blij van word. Er is in 2017 in het zuidoosten weinig regen gevallen. Veel natuurgebieden zijn dan ook vrij droog. Door beverdammen wordt die droogte plaatselijk beperkt. Een vorm van natuurlijke terugkoppeling?!

Kaldenbroek oktober 2017

Ondanks de droogte en de afwezigheid van watertoevoer vanuit de Gekkengraaf, was op 16 oktober het waterpeil van de Molenbeek van Lottum hoog ter hoogte van Huis Kaldenbroek. Oorzaak hiervan bleken verder stroomafwaarts gebouwde beverdammen.

Hoog peil Molenbeek van Lottum ten nw Kasteelboerderij

Beverdam net voor herstelde oude meander

Na de eerste dam die bij de ingang van de vorig jaar herstelde oude meander was gemaakt, waren er nog twee werkzame dammen net na deze meander. Samen stuwden ze een kleine meter op. Van kroosontwikkeling was niks te zien. Na de laatste dam stond de beek bijna leeg. Door de droogte en het ontbreken van watertoevoer uit de Gekkengraaf, was er vrijwel geen afvoer op de Molenbeek. Zonder de beverdammen zou het gebied een stuk droger (verdroogd) zijn.

Laatste dam in de Molenbeek van Lottum. Daarachter lag de beek door de droogte vrijwel droog. Leuk was de vondst van rossig fonteynkruid in de afgedamde herstelde oude meander.

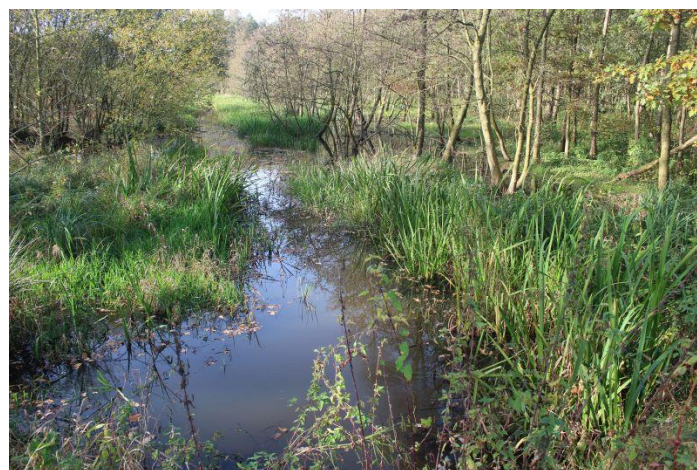

Twee dammen achter elkaar in de Molenbeek van Lottum in de Boenders (noordelijk deel Kaldenbroek)

Swolgenderbroek/Sohr

Diezelfde middag was in het Swolgenderbroek iets vergelijkbaars te zien. De Wolterskamplossing, die het gebied afwatert, stond hoog, ondanks de beperkte afvoer. Ook hier waren beverdammen de oorzaak van het voorkómen van verdroging van het gebied. *Links : beverdam bij Broekweg. Rechtsboven : beverdam bij Kortebos. Deze dam stuwt in dit deel van het Swolgenderbroek de Wolterskamplossing flink op.*

Beverdam net na Kortebos. Ook deze stuwt ongeveer een halve meter op. Opmerkelijk dat net als in Kaldenbroek in een gestuwd deel Rossig fonteinkruid groeit, een bijzondere waterplant.

Monding van de Molenbeek van Lottum, 21 december 2017

Op 21 december deed ik de Punt Transect Telling voor de 40^e keer. De eerste keer was in 1978, nog voordat ik ging studeren. Deze telling was mede bijzonder omdat op deze dag Allard Kooistra werd gecremeerd in Orange. Hij was lang directeur en later ook secretaris van Waterschap Peel en Maasvallei. In deze tijd gaf hij samen met voorzitter Cor Cornelissen richting aan het waterschap. Invulling geven aan de brede kijk waren daarbij gevleugelde woorden. Dat brede hield in dat er ook naar het belang van de natuur werd gekeken. Allard heeft mee de eerste bevers bijgeplaatst in Limburg, op een van de mooiste plekken van Limburg, het Gelders Nierskanaal. Op deze bijzondere dag zag ik een grote beverdam in ook een toplek in onze omgeving, de monding van de Molenbeek van Lottum.

Grote beverdam in mondingsgebied Molenbeek van Lottum. Links in dal Molenbeek, rechts in dal Siebersbeek.

Grote beverdam in mondingsgebied Molenbeek van Lottum.

Lottums Schuitwater

In het Schuitwater zitten al ruim 10 jaar bevers. Toevallig heb ik de eerste mee mogen uitzetten. In de beginjaren zaten ze in het Broekhuizer Broek. Later werden ze in het Lottumer Schuitwater actief. Hier bouwden ze een dam in de afwaterende sloot. Hierdoor steeg het waterpeil in het Lottumer Schuitwater en kwamen vissteigers onder water

Dammen in de afwateringsloot van de Lottumer Schuitwater bij het Schuitwater (rechts) en verder stroomafwaarts (links). Vernatting van de graslanden ten zuiden van het Lottumer Schuitwater in 2016.

te staan. Dit uiteraard tot verdriet van de vissers. In 2016 werden zelfs meerdere dammen in de afwateringsloot gebouwd. Het waterpeil was samen meer dan 80 cm gestegen. Hierdoor ontstonden ook in de graslanden ten zuiden van het Lottumer Schuitwater plassen. Een mooi staaltje vernatting.

Groote Molenbeek in 't Ham

't Ham is een natuurgebiedje bij de Groote Molenbeek bij Horst-Hegelsom. Hier zitten al meer dan 10 jaar bevers. Soms bouwen ze een dam. Ze graven ook kanaaltjes om door het water bij voedsel te kunnen komen. Deze kanaaltjes kunnen ontwaterend werken. Om dat te voorkomen/beprekten heeft de bever hier weer dammetjes gebouwd.

Jos Hoogveld

Beverkanaaltje dat ontwaterend werkt (links) bij een nat grasland door de bevers afgedamd (rechts bovenaan).

Waterschap laat natuurbeken niet met rust

Beken met een natuurfunctie horen zich zo natuurlijk mogelijk te kunnen ontwikkelen volgens het beleid van de provincie en het waterschap. Als dit mogelijk leidt tot wateroverlast bij boeren of bebouwing, wordt meestal ingegrepen door extra maaien of verruiming van de waterloop/beek. Waterschap Peel en Maasvallei was vergeleken met andere waterschappen in Nederland en ook met Waterschap Roer en Overmaas in Zuid-Limburg redelijk natuurvriendelijk met inrichting en onderhoud van met name natuurbeken.

In juni 2016 heeft het veel geregend. Hierdoor was er op veel plaatsen wateroverlast. Een dergelijke gebeurtenis vergroot meestal de druk op meer maaien en lagere peilen, om de landbouw tegemoet te komen. Bovendien is Waterschap Peel en Maasvallei samengegaan met Roer en Overmaas. Er is nu minder aandacht voor natuur. Dit uit zich in meer maaien, ook op plaatsen waar dat de afgelopen jaren niet gebeurde.

Venlose Molenbeek, niet en wel gemaaid, boven/benedenstrooms van overgang boven het woonwagenkamp

Met name bij natuurbeken op trajecten waar geen landbouwkundig belang of bebouwing in het geding zijn, kan natuurlijke ontwikkeling de vrije ruimte krijgen. Bomen die in de beek vallen kunnen ongestoord blijven liggen. Denk aan het Gelders Nierskanaal op de Hamert, de Leubeek/Tungelroysebeek en Zelsterbeek/Roggelsebeek in het Leudal, de Swalm. Bij deze beken blijven bomen meestal liggen en wordt ook niet gemaaid. Vaak zijn dit trajecten waar de beek het Maasdal in stroomt en diep ingesneden is (canyons).

Bij andere weer natuurlijk ingerichte trajecten blijkt het waterschap vaak te voorzichtig, zeker na juni 2016. Zo bleken dit najaar delen van de Venlose Molenbeek, de Everlosebeek en de Lingsforterbeek gemaaid en van inliggend hout ontdaan op plaatsen waar geen wateroverlast mogelijk is. Hier is dus geld uitgegeven terwijl het resultaat alleen maar negatief is. Op plaatsen waar mogelijk wel wateroverlast kan ontstaan wordt vaak intensiever gemaaid dan voor juni 2016. Ook beverdammen en bomen die door bevergeknaag in de beken liggen, worden eerder uit beken verwijderd.

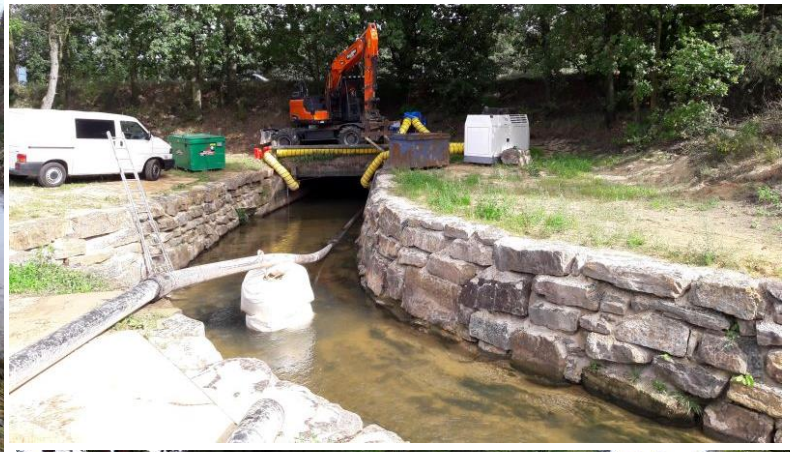
Everlosebeek bij Groot Boller. Hier kan geen wateroverlast ontstaan. De eik op de foto is desondanks verwijderd. Er is eind 2017 flink gemaaid, net als bovenstrooms bij het Koelbroek en benedenstrooms bij de veiling.

Boven : Planten zijn uit de Everlosebeek geschept en liggen nu, vaak met zand van de bodem, op de oever (net bovenstrooms Veiling).

Rechts : In duiker onder Eindhovenseweg/spoorlijn wordt onnodig ingespoeld zand verwijderd. Kost het nodige en heeft alleen negatief rendement.

Everlosebeek benedenstrooms van de spoorlijn Venlo-Nijmegen. Bevers waren hier de afgelopen jaren zeer actief. Ze knaagden veel wilgen om, die het waterschap jarenlang liet liggen. Hierdoor ontwikkelde dit zich tot een natuurlijk beektraject met veel "dood hout" in de beek. Dit is de laatste jaren een belangrijk onderwerp bij beekherstel.

Op mijn aandringen werden oude stukjes beekloop weer aangetakt bij de herinrichting van de benedenloop van de Everlosebeek. Het was echter zeker niet de bedoeling daarbij vrijwel de hele oude houtsingel langs de beek te slopen.

In eerste instantie werd de beverdam bij de spoorlijn gespaard. Korte tijd later is deze ook nog verwijderd na klachten van een boer.

Onbegrijpelijke keuzes bij een natuurbeek die juist wordt heringericht om de natuurfunctie te bevorderen.

Jos Hoogveld

Jaomerdal – een mooi en kansrijk natuurgebied in Venlo

Aan de zuidkant van Venlo ligt het gevarieerde natuurgebied het Jaomerdal. Ook bekend als “Onderste en Bovenste Molen” en “Jammerdaalse Heide”. Het ligt grotendeels op het hoog-/Rijnterras. Aan de noord-west kant is een steilrand. Onderlangs is hier een nat gebied, het Broek met de Natte weg.

Satellietfoto van Jaomerdal. Het noordelijk deel bestaat vooral uit bos, het zuidelijk deel meer uit akkers.

Natte weilanden ten westen van de spoorlijn ten oosten van de Natte weg.

Kwelzone

In het verleden was het in een groot gebied onder de steilrand nat. Voor de tuinders met hun land daar was dat een groot punt van zorg. Dat lijkt nu lang geleden. Zeker nu er veel woningen zijn gebouwd, wordt het water goed beheerst.

Natte particuliere paardenwei in zuidwest hoek Jaomerdal

Nat grasland/moeras aan de steilrand, in 2016 ondiep afgegraven door het Limburgs Landschap.

Aan de oostkant van het spoor is er onder langs de steilrand geen bebouwing en landbouw. Er is inmiddels veel eigendom van het Limburgs Landschap. Ook enkele paardenweitjes zijn behoorlijk nat. In deze zone, tussen Rijnterras en spoorlijn zijn goede mogelijkheden voor verder herstel van natte natuurtypen als elzenbroekbos, natte schraallanden en ondiepe plassen.

Witbeek en zijtak bovenstrooms van het spoor na herinrichting in 2017

Nieuwe loop Wylrebeek bij Egypte/A73 net na aanleg in 2012

Groeves en dal van de Venlose Molenbeek

Er wordt in het Jaomerdal al lang Tegelen-klei gewonnen. Dat gebeurt al vanaf de Romeinse tijd. Voor de ceramische industrie in Tegelen is vooral in de vorige eeuw veel afgegraven, zoals in groeve Egypte. Daarbij zijn veel fossielen gevonden uit het Tiglien. De klei is rijker dan de zandgronden. Hierdoor komen vrij rijke begroeiing voor met plaatselijk veel klimop, bosviooltje, muursla. Aan de steilrand en in het dal van de Venlose Molenbeek komt plaatselijk veel paarbladig goudveil voor. In de groeves komen ook natte plekken voor met bronnen en kwel. In de grote groeve ook schrale droge en vochtige milieus met heideachtige plekken en met matig gebufferde zandgronden met ruige anjer en grijs havikskruid.

Gevlekte aronskelk groeit veel in de noordwest hoek. Oorspronkelijk zijn deze aangeplant.
n

In de grote groeve groeit plaatselijk Gagel, een struik van natte heide. Gagel is door het Limburgs Landschap aangevoerd.

Ruige anjer staat plaatselijk veel in de grote groeve. Ook deze soort is waarschijnlijk aangevoerd.

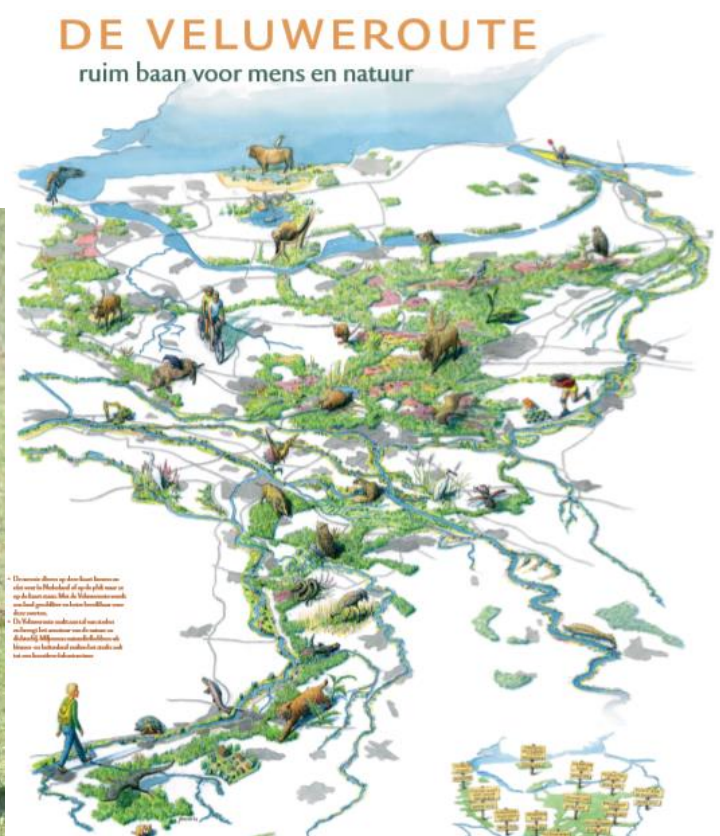
Rijnterras

Dit bestaat vooral uit vrij arme droge bossen, enkele plekken met droge heide en akkers rond het Trappistenklooster. De akkers zijn deel van het Natuurnetwerk, in het bijzonder van de Robuuste Ecologische Verbinding Maaswald. Aankoop is echter moeilijk omdat ze de aanduiding "zilvergroen" hebben. Dit betekent dat de provincie het in beginsel niet aankoopt. Tenzij anderen 50% financieren. Hier zouden bossen, schraallanden en natuurakkers kunnen worden ontwikkeld. Deze natuurontwikkeling vergroot de natuurkern aanzienlijk. Tevens wordt de toegang naar en het functioneren van het ecoduct hierdoor aanzienlijk verbeterd. Het is dan wel gepast als edelherten hier niet alleen achter een hek zitten, maar zoals de bedoeling is bij de ecologische verbinding vrij kunnen trekken door het Maaswald.

Ecoduct tijdens aanleg. Een belangrijke schakel in de Ecologische Verbinding Maaswald tussen Veluwe en Ardennen.

Edelherten zitten nu opgesloten in de Wambachgroeve. Ze horen bij de natuur van het Maaswald. Het ecoduct is opedelherten ontworpen. Rechts : Maaswald als deel van de Robuuste Ecologische Verbinding van Oostvaardersplassen via de Veluwe en Gelderse Poort naar de Ardennen/Eifel.

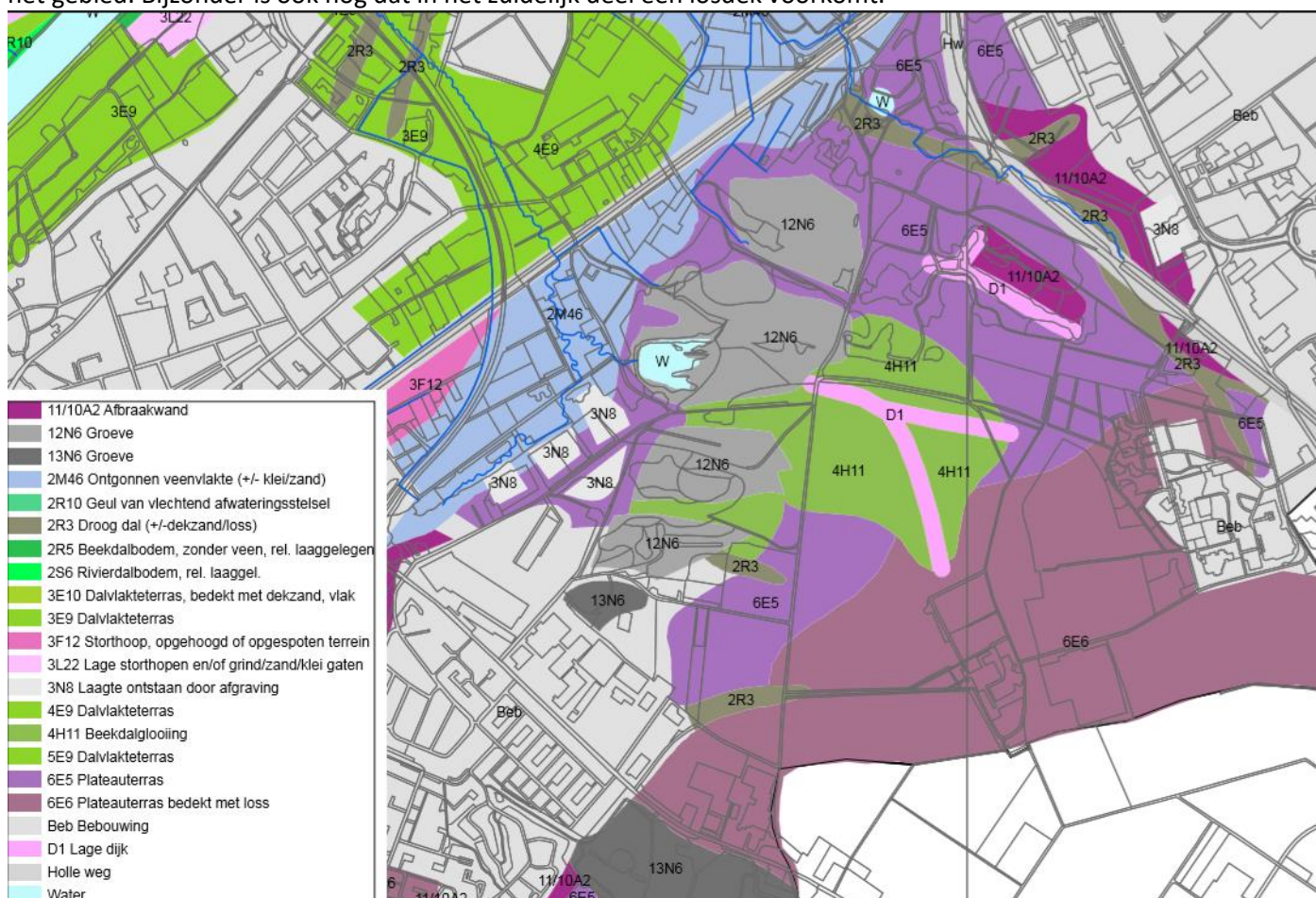
Recreatieve mogelijkheden

Het Jaomerdal ligt tegen de bebouwde kom aan van Venlo-zuid. Het is vanouds een belangrijk wandelgebied voor Venlo. Het bos, het water, de vele hoogteverschillen, de snelstromende beekjes, oude historische bebouwing. Er is veel moois te beleven in het Jaomerdal. En dan hebben we het nog niet gehad over het keubouterkesbal. En de vermeende slag waarin de Eburonen de Romeinen in de pan hebben gehakt. Het gejammer van de Romeinse soldaten zou geleid hebben tot de naam Jaomerdal.

Er zijn mogelijkheden de toegankelijkheid aan de westkant te vergroten. Het bos van SBB was de afgelopen jaren weinig toegankelijk. Omvorming tot natuur van de akkers bij het voormalig klooster scheidt ook meer mogelijkheden tot recreatief medegebruik. Zeker als er grote grazers als edelherten, half-wilde runderen en paarden rond lopen.

Naar een parel in de Robuuste Ecologische Verbinding aan de rand van Venlo

Zoals hiervoor aangestipt zijn er goede mogelijkheden het Jaomerdal verder te ontwikkelen als hoogwaardig deel van de Ecologische Hoofdstructuur/NNN. Onderstaande geomorfologische kaart geeft veel inzicht in de opbouw van het gebied. Bijzonder is ook nog dat in het zuidelijk deel een lösdek voorkomt.

Geomorfologische kaart Jaomerdal.

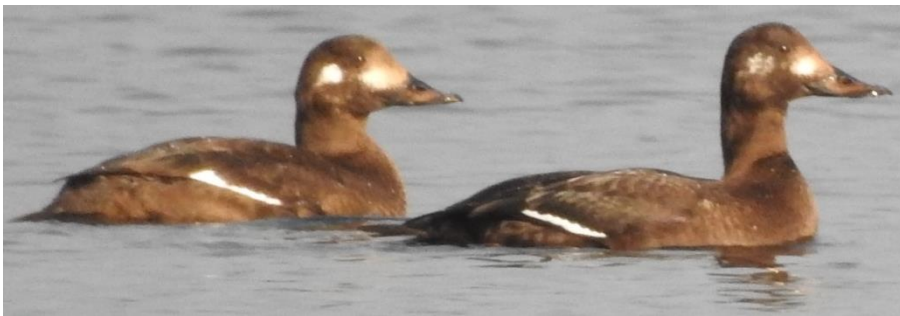
Speerpunten hierbij zijn :

- Vernatting en natuurontwikkeling onder langs de steilrand
- Open houden deel van de grote groeve/heide
- Natuurontwikkeling op akkers rond klooster Ulingsheide
- Realisatie/verbetering ecologische verbinding als deel Veluweroute/Maaswald.

Jos Hoogveld

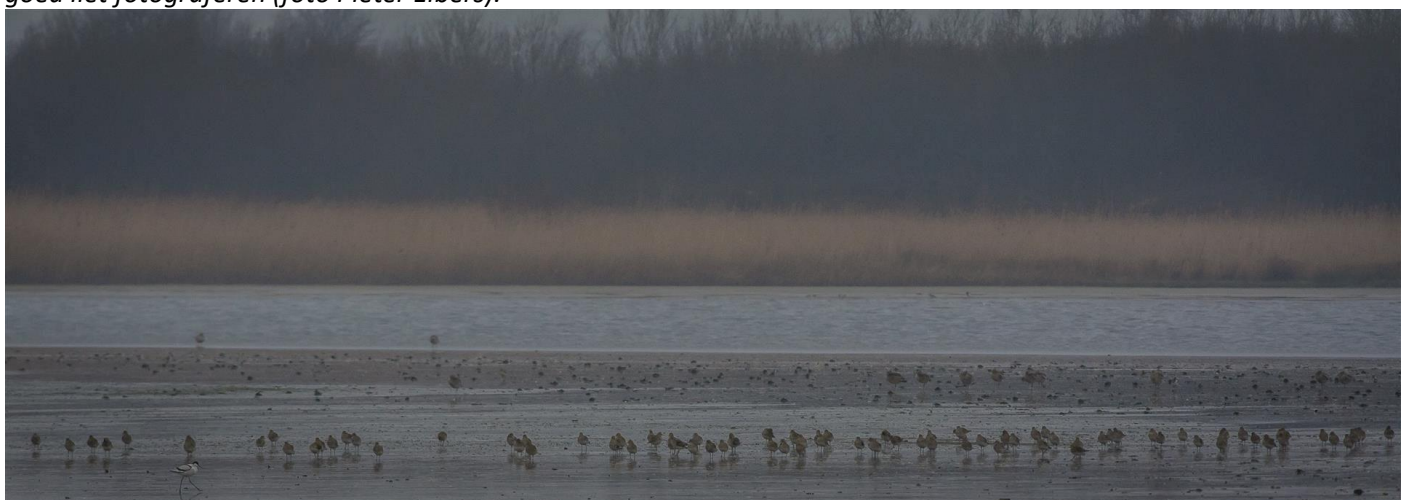
Activiteiten Faunagroep Februari – april 2018

DATUM	PLAATS	BESTEMMING
Zo 4 Feb 7.00 u	Reinoud	<u>Zeeland</u> : Teveel om op te noemen. Deze klassieker blijven we wel doen. Kijk maar eens bij vorige verslagen of op waarneming.nl
Zo 4 Maart 7.00 u	Reinoud	<u>Leemputten /Ooypolder</u> : we hebben besloten om het hele noordelijke gebied een beetje te verkennen met vorig jaar mooie waarnemingen van dwerggans en toppereenden. Ook hier geldt: kijk van tevoren ook op waarneming.nl
Di 13 Mrt 19.30 u	Bij Pieter Reinoud- singel116	<u>Vergadering faunagroep</u> : Bijkletsen en ideeën spuien. Foto's kijken, enz. Als je nieuwe ideeën hebt / leuke bestemmingen, kun ze op deze bijeenkomst naar voren brengen. Je kunt ook van tevoren dingen mailen die we kunnen bespreken.
Zo 8 April 7.00 u	Reinoud	<u>Hohndal Kelmis</u> . Bekend terrein en altijd de moeite waard. IJsvogel en waterspreeuw zijn bijna vaste prik. Mooie wandeling door heuvels en langs snelstromende riviertjes met bijbehorende voorjaarsflora.

Grote zee-eenden zitten jaarlijks op de Maasplassen. Zo ook dit jaar (foto Ger Michels)

In de Ooijpolder zat deze winter een tijdje een waterspreeuw die zich goed liet fotograferen (foto Pieter Elbers).

In de ondiepte bij de Middelplaten in het Veerse Meer zitten vaak veel steltlopers.

Middelste zaagbekken zijn een zeer geliefd foto object van Pieter. Hier baltsende zaagbekken bij Goes (foto Pieter).

